מזבח העולה סס פתח יב] אוהל מועד ואין כיור מפסיק ביניתייס למדת משני המקראות הללו שצריך ליתנו כל מה שיכול לקרבו באויר שבין מזבח לאהל מועד ובלבד שלא יהא מפסיק בין מזבח ולפתח: **היכן היה נתון משוך קימעא.** מזיח המזבח ולדרום נמצא שאינו כנגד המזבח כלל אלא כבין אהל מועד ולמזבח: ה"ג בתי"כ יג) ובמס' מדות. ומדמצריך ליה רבי יוסי הגלילי למשכו מכנגד המזבח ולדרום (ג) והוא אינו צריך להרחיקו אלא מבין המזבח ולפתח פשוט מייה דכוליה מזבח בצפון קאי ולפיכך על כרחו הוא משכו מכנגד המזבח כולו שאם נתנו כלל כנגד המזבח א"א שלא יפסיק בינו ולפתח כדמפרש ואזיל: **דמאי קסבר.** שלא קייס את המקרא שכתב בין אהל מועד ובין המזבח והוא מושכו קימעא: **אי כוליה בדרום.** הרבה מן המזבח יש בדרום כנגד יג] היכל שלא כנגד הפתח והיה לו לתתו סס: **נוקמיה מכותל היכל ולדרום.** כלומר משמתחיל כותל פתח ההיכל ליפתח לדרום דהיינו בין פתח האולם ולמזבח וכנגד ההיכל יג] שפתח האולם עודף על של היכל ה' אמות יד] לדרום: **וא"ל סבר קדושת אולם והיכל חדא היא.** ופתח אולם כפתח היכל והולרך למושכו אף מכנגד פתחו של אולם טו]: **נוקמיה מסתימת כותל אולם ולדרום.** דה"ל אכתי כבין האולם טו] ולמזבח דכיון דכותל אולם ככותל היכל קרי ביה בין אהל מועד ולמזבח ומיקיימי קראי שפיר: **ואי נמי קסבר חליו בצפון כו'.** יש לו ט"ז אמה בדרום לא מהן ה' אמות של פתח עדיין יש לו מקום י"א אמה לתתו סס מכותל מזוזת היכל לדרום יז]: **וא"ל קסבר קדושת אולם והיכל חדא היא.** והולרך למושכו אף מכנגד פתח אולם נוקמיה ממקום סתימת פתח אולם ולדרום בבין יח] האולם ולמזבח דעדיין יש סס מקום ו' אמות: **אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי.** ודרומו של מזבח כולה יט] לפני הפתח ואם היה נותנו כנגד המזבח כלל נמצא מפסיק בין מזבח לפתח: **ונוקמיה בין המזבח והיכל בצפון.** בסתימת כז] כותל ההיכל במזוזת לפונית ולצפון: **קסבר קדושת היכל כו'.** ואינו רשאי להפסיק בין פתח אולם ולמזבח וכי מוקמת ליה מכותל היכל ולצפון ה"ל מפסיק בין אולם ולמזבח: **שיהא פנוי מכלים** גרס הכא. וכיור כלי הוא: (ג) **לפונה.** מדהוה ליה למיכתב על ירך המזבח לפון וכתיב לפונה לדרשא אתא: **מאן תנא דפליג כו'.** ואומר כוליה בדרום קאי: בדר"א גרסינן **פנוי מכלום: שנשחטו שם.** בעזרה כא]: **כשהוא שלם.** והאי עליו בגינו **ובשבילו קאמר: אחד זה ואחד זה.** בין שנשחטו בשעת פגימתן כב] בין שנשחטו אחר תיקונו פסולין כל הקדשים שהיו קדושין באותה שעה **לפי שנראו ונדחו וקסבר בעלי חיים נדחין כשחוטין: עד שלא נגנבו.** משמע קודם כג] שלא בגאוהו בני הגולה: **דחויין מעיקרא הן.** שכשהוקדשו לא נראו שמע מיניה דחוי מעיקרו הוי דחוי ותקשה למאן דאמר לא הוי דחוי: **נהרס.** משמע בימי נבוכדנצר היו: **אוקין להו.** עד כד] שלא נבנה בית שני ופשיטא דפסולין דגבי מומין קתני להו בבכורות (דף מא.) הזקן והחולה והמזומה: **מזבח שנעקר.** במזבח פנימי קמיירי וקא סלקא דעתך הוא הדין לחיצון קשיא דרב אדרב דאמר לעיל כל הקדשים שנשחטו שם פסולין: **מודה רבי יהודה בדמים.** דבעינן מזבח: **דבריס לכתבן.** שקדש את הרלפה כולה נשם מזבח כו להקטיר עליה לפי שהיה המזבח קטן מהכיל עולות ושלמים שהקריבו לאוכלה המזבח ואמרינן לקמן [ס.] לרבי כה] יהודה הכי משמע קרא כי מזבח אבנים אשר בתחת מזבח הנחושת קטן היה: **אמר לו רבי יוסי והלא כבר נאמר.** במזבח שעשה משה במדבר שהיה כו] בגוב וגבעון: אלף

מזבח העולה וגו' מזבח בפתח אהל מועד ולא כיור בפתח אהל מועד היכן היה נותנו כא]בין האולם ולמזבח א] משוך קימעא כלפי הדרום מאי קסבר אי קסבר כוליה מזבח בדרום קאי נוקמיה מכותל היכל ולדרום כא] בין אולם למזבח ואי נמי קסבר ג]קדושת היכל ואולם חדא היא נוקמיה מכותל אולם ולדרום בבין ב] אולם למזבח אי נמי קסבר חציו בצפון וחציו בדרום נוקמיה מכותל היכל ולדרום בין אולם ולמזבח ואי נמי קסבר קדושת האולם והיכל חדא היא נוקמיה מכותל אולם ולדרום בין אולם ולמזבח אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון ג] כי נמי מוקמת לה מכותל היכל ולצפון ה"ל בין אולם ולמזבח ונוקמה מכותל אולם ד] ולצפון בבין אולם ולמזבח אמר קרא 1צפונה שיהא צפון פנוי מכלים מאן תנא דפליג עליה דר' יוסי הגלילי ר"א בן יעקב היא דתניא ג]ר"א בן יעקב אומר צפונה שיהא צפון פנוי מכלום ואפילו מן המזבח אמר רב ב]מזבח שנפגם כל הקדשים שנשחטו שם פסולין ד]מקרא ה] הוא בידינו ושבחנוהו ה]כי סליק ◦ רב כהנא אשכחיה לר"ש ברבי דקאמר משום ר' ישמעאל בר' יוסי מנין למזבח שנפגם שכל הקדשים שנשחטו שם פסולין שנאמר 2וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וכי עליו אתה זובח אלא ו] כשהוא שלם ולא כשהוא חסר אמר היינו קרא דאישתמיט ליה לרב ורבי יוחנן אמר אחד ז] זה ואחד זה פסולין במאי פליגי רב סבר ז]בעלי חיים אינן נדחים ור' יוחנן סבר ז]בעלי חיים נידחין מיתיבי כל הקדשים שהיו עד שלא ד]נבנה המזבח ואח"כ נבנה המזבח פסולין נבנה דחויין מעיקרא נינהו אלא עד שלא נהרס המזבח ה] נהרס ט]הא איזקון להו אלא ט]עד שלא נפגם המזבח מ] ואחר כך נפגם המזבח פסולין ולא תרוצי קא מתרצת י] אימא שנשחטו והאמר רב גידל אמר רב ה]מזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו כדאמר רבא י]מודה היה ר' יהודה בדמים הכא נמי מודה רב בדמים מאי ר' יהודה דתניא 3ביום ההוא קידש המלך יא] תוך החצר וגו' כי מזבח (שעשה משה) קטן מהכיל דברים ככתבן דברי רבי יהודה א"ל רבי יוסי

פנוי מכלים. אע"פ שמזבח שעשה משה (אינו פנוי) [כלי] היה כדאמר כז] דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מבנין כח] משאר כלים קאמר דלפונה כט] אמזבח קאי ואע"פ שהיה בצפון נגסין וקלונסות ושולחנות מסתמא הא דאמרה תורה פנוי מכלום משום שחיטה הוא והני לורך שחיטה אינהו: **שיהא צפון פנוי מכלום אפילו מן המזבח.** לריך לדקדק במתני' דמדות [פ"ג מ"ו] שלא תקשה דרבי אליעזר בן יעקב ס"ל הכא כוליה מזבח בדרום קאי ובפ"ק דיומא (דף טז.) מוקמינן מתני' דמדות כר"א בן יעקב: **וכי עליו אתה זובח.** אע"ג דלעיל דרשינן עליו ממש הכא דייק משום דוזבחת עליו משמע שמלוה ל] לזבוח עליו וכן לקמן (דף ס.) גבי ואכלוה מנות אצל המזבח משמע לא] שמלוה אצל כשהוא שלם ולא כשהוא חסר: **עד שלא נבנה המזבח.** דחויין מעיקרא הן אלא עד שלא נפגם ופגם ומשני לא תרוצי מתרלת לה. ותימה דא"כ משמע דפירכא קמייתא לב] דחויין מעיקרא הוו ואפילו לר' יוחנן ואמאי והא ר' יוחנן סבר גבי בהמה של ב' שותפין (קדושין דף ז.) דחוי מעיקרא הוי דחוי ועוד תקשי ליה ממתני' דמי שהיה טמא (פסחים דף לא:) המפרים נקבה לפסחו דקאמר מ) דחוי מעיקרו הוי דחוי ויש לומר דהתם אין בידו לתקן מיקרי דחוי כדפרישית פ"ק (לעיל דף יב:) ג) אבל הכא בידו לתקן המזבח לג] ולכך משמע ליה הכא דכ"ע לא הוי דחוי מידי דהוה אמחוסר זמן בגופו לד] ובבעלים כגון יולדת זב ומצורע שהפרישו קרבנם קודם זמנם ה"נ מפרים קרבנו להקריב לכשיבנה בהמ"ק והוי לה] כמחוסר זמן ולא חשיב נדחה וכן מוכח לקמן פ"ב (דף קיד.) דחובות שהקדישן בגלגל לגבי שילה היו מחוסר זמן וקרבי בשילה ולא אמרינן דחויין הן וקשה לי דבפ"ק (לעיל דף יב.) פריך לבן בתירא פסח היכי משכחת לה לי אפרשי' לו] בצפרת דחוי מעיקרא הוא שאינו ראוי לשלמים לבן בתירא הואיל ומקצתו לז] הוא ראוי לפסח בחלות מה בכך כיון דבידו להשלותו עד חלות למה לא יהא כשר כמו מקדיש לח] אותו לאחר שחיטת בנו שראוי למחר ומקדיש בגלגל חובות שכשרין בשילה. ברו"ך. ומ"ת אכתי כיון דהוי כמחוסר זמן כי ליכא מזבח דפריך דחויין מעיקרא הן אמאי אמר ר' יוחנן בפ' השוחט והמעלה (לקמן דף קז:) דהמעלה בזמן הזה בחוץ חייב דקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא הא אינו ראוי לפתח אהל מ] ותנן נמי פרק בתרא (לקמן דף קיב:) אותו ואת בנו ומחוסר זמן בחוץ אינו אפילו בלא תעשה לרבנן ואם כן לרבי יוחנן אמאי מחייב משום שחוטי חוץ ותו הא עדיפא מינה אמרינן ביומא פרק שני שעירי (דף סג.) דשלמים ששחטן מ] קודם פתיחת דלתות

כל הקדשים שנשחטו שם פסולין. אע"פ שמזבח [שני] אינו בשר זבח לאחר העבודה אלא שירי מנחה חוזרין ונראין (תוס' ב"מ נג ע"ב):

הגהות הב"ח

(א) גמ' מכותל היכל ולדרום דהיינו בין: (ב) רש"י ד"ה ה"ג וכו' ולדרום והא אינו צריך: (ג) ד"ה לפונה ל"ל קודם ד"ה שיהא פנוי:

גליון הש"ם

גמ' רב כהנא אשכחיה. עיין גיטין דף פד ע"ב תוס' ד"ה ר' יוחנן אומר:

מוסף רש"י

אמר קרא צפונה. על יכך המזבח לפונה, לשון אויר משמע הך ה' יתירה, אל לפון שהוא האויר הפנוי (יומא לז.) **כשהוא שלם ולא כשהוא חסר.** עליו מלו במשמע (מנחות ה:). והאי עליו בשבילו הוא, כלומר כשהוא מחזקתו (חולין יז:) **בעלי חיים נידחין.** בהתם שנקמות בחיים לחוות דיחוי גמור, אלא בשנרלחים לאחר שהיתה שראויה לאוה אינה קריבה אלא רועה (פסחים צח.). ואע"ג דהדר מיחזו אילמו לעולם משום דיחוי קתני אילמו לעולם בבין יח] האולם ולמזבח דעדיין יש סס מקום ו' אמות: **אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי.** ודרומו של מזבח כולה יט] לפני הפתח ואם היה נותנו כנגד המזבח כלל נמצא מפסיק בין מזבח לפתח: **ונוקמיה בין המזבח והיכל בצפון.** בסתימת כז] כותל ההיכל במזוזת לפונית ולצפון: **קסבר קדושת היכל כו'.** ואינו רשאי להפסיק בין פתח אולם ולמזבח וכי מוקמת ליה מכותל היכל ולצפון ה"ל מפסיק בין אולם ולמזבח: **שיהא פנוי מכליס** גרס הכא. וכיור כלי הוא: (ג) **לפונה.** מדהוה ליה למיכתב על ירך המזבח לפון וכתיב לפונה לדרשא אתא: **מאן תנא דפליג כו'.** ואומר כוליה בדרום קאי: בדר"א גרסינן **פנוי מכלום: שנשחטו שם.** בעזרה כא]: **כשהוא שלם.** והאי עליו בגינו **ובשבילו קאמר: אחד זה ואחד זה.** בין שנשחטו בשעת פגימתן כב] בין שנשחטו אחר תיקונו פסולין כל הקדשים שהיו קדושין באותה שעה **לפי שנראו ונדחו וקסבר בעלי חיים נדחין כשחוטין: עד שלא נגנבו.** משמע קודם כג] שלא בגאוהו בני הגולה: **דחויין מעיקרא הן.** שכשהוקדשו לא נראו שמע מיניה דחוי מעיקרו הוי דחוי ותקשה למאן דאמר לא הוי דחוי: **נהרס.** משמע בימי נבוכדנצר היו: **אוקין להו.** עד כד] שלא נבנה בית שני ופשיטא דפסולין דגבי מומין קתני להו בבכורות (דף מא.) הזקן והחולה והמזומה: **מזבח שנעקר.** במזבח פנימי קמיירי וקא סלקא דעתך הוא הדין לחיצון קשיא דרב אדרב דאמר לעיל כל הקדשים שנשחטו שם פסולין: **מודה רבי יהודה בדמים.** דבעינן מזבח: **דבריס לכתבן.** שקדש את הרלפה כולה נשם מזבח כו להקטיר עליה לפי שהיה המזבח קטן מהכיל עולות ושלמים שהקריבו לאוכלה המזבח ואמרינן לקמן [ס.] לרבי כה] יהודה הכי משמע קרא כי מזבח אבנים אשר בתחת מזבח הנחושת קטן היה: **אמר לו רבי יוסי והלא כבר נאמר.** במזבח שעשה משה במדבר שהיה כו] בגוב וגבעון: אלף

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א, יא
2. מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ אֶת צֹאנְךָ וְאֶת בְּקָרֶךָ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ: שמות כ, כא
3. בְּיוֹם הַהוּא הִקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ אֶת תּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית יְהוָה כִּי עָשָׂה שָׁם אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה קָטֹן מֵהָכִיל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֶת חֲלְבֵי הַשְּׁלָמִים: מ"א ח, סד

ליקוטים

אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון. פי' ולכך כיור משוך כלפי דרום. ותימה דמאן דלית ליה כוליה מזבח בצפון קאי, א"כ היו כיור בין המזבח ולאולם, והשתא כיצד הולך לקדש שם שלא רחוץ ידים ורגלים והא תניא בריש מסכת כלים שלא רחוץ ידים ורגלים אין נכנס בין האולם ולמזבח, ואמר התם פוצעין את מוחו בגזרין. וי"ל דפלוגתא דתנאי היא בתוספתא דכלים (פי' ר"ש מ"כ ויקרא מ"ד). מזבח שנפגם כל הקדשים שנשחטו שם פסולין שנאמר וזבחת עליו כו'. ואסיקנא (חולין יח ע"א) [כמה היא פגימת המזבח], בסידא כזית או טפח למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, ובאבנא כדי שתחגור בה צפורן, דכתיב אבנים שלמות. וא"ת כיון דאוקימנא וזבחת עליו בסידא, מאי שנא סידא ומאי שנא אבנא, לימא כאן וכאן בכדי חגירת צפורן או כאן וכאן בכזית. ויש לומר דסידא כיון דנפיק לן מעליו ודרשי' אבל לא בזמן שהוא חסר, אין חסרונו ניכר בפחות מיכן, אבל באבנא דכתיב אבנים שלמות, כל שפגימתן גדולה כחגירת צפורן אינן שלמות, וא"נ האי כאורחיה והאי כאורחיה ואין דרכו של סיד להיות כ"כ חלק. אבל בתוס' אמרו דפגימת המזבח [ולפינן] מאבנים שלמות, וזבחת עליו לא איצטריך אלא לפסול קדשים שעבר ושחט בזמן שהוא חסר וכדאמרינן התם מנין למזבח שנפגם שכל קדשים שנשחטו בה פסולים שנאמר וזבחת עליו וכי עליו אתה זובח אלא כשהוא שלם ולא כשהוא פגום, והילכך בסידא דלא כתיב בה בהדיא פסול פגימה, שיערוה מר בטפח ומר בכזית. וא"נ למדו פגימת סיד מדבעינן מרובע, דתניא התם [לקמן סב ע"א] כבש וקרן ויסוד וריבוע כבכבין וכו' כדאיתא התם עד דתניא אותו היום נפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמוהו ולא מפני שכשר לעבודה אלא שלא יראה מזבח פגום, שכל מזבח שאין לו קרן וכבש ויסוד וריבוע פסול. מכלל דפסול פגימה משום דאינו מרובע (רשב"ם חולין יח ע"ב): עד שלא נפגם המזבח ואח"כ נפגם המזבח פסולין. דוקא זבחים שעושין מהם עבודות, אבל מעשר [שני] או בשר זבח לאחר העבודה או שירי מנחה חוזרין ונראין (תוס' ב"מ נג ע"ב):

ד א מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הל' ו:
ה ב מיי' פ"ג מהלכות פסה"מ הלכה כב:
ו ג מיי' שם הלכה כג ופט"ו מהל' מעה"ק הלכה ד:
ז ד מיי' פ"ג מהלכות פסה"מ הלכה כד:
ח ה מיי' פ"ג מהלכות תמידין ומוספין הל' ב:

שיטה מקובצת **אי** קסבר כוליה מזבח בדרום קאי. ה"ק דהוי מלי למבעי אי בדרום קאי מאי משון קימעא, הא צריך למשון כל הדרום ולכל הפחות ה' אמות כנגד הפתח, דהא בעינן ולא כיור בפתח אהל מועד: **צפונה שיהא פנוי מכלום.** וא"ת א"כ למה לי להזכיר הכריעתא ואת מזבח העולה שם פתח אוהל מועד לומר דאין כיור פתח אהל מועד, תיפוק ליה משום דאם יעמיד [הכיור] בין המזבח לפתח אהל מועד [ע"כ צריך לסעמידו] נלפון הוא'ל (דבעינן לפון) דכוליה מזבח בלפון קאי ובעינן לפון פנוי מכלום וליכא, וי"ל דאי לאו דמפסקיק הוה מעמידו שפיר בין ההיכל ובין המזבח תוך חלל פתח האולם דלא מקרי לפון דקתמר לעיל דאפילו בין החלונות לא מקרי לפון, ולכך מייתי מקרא דאת מזבח העולה כי' כיור מפסיק בין מזבח לפתח אהל מועד (מהר"ם): **ר"א** בן יעקב אומר **צפונה** כו': תימה דבמס' מדות (פ"ג מ"ו) תנן הכיור היה בין האולם ומזבח משון כלפי דרום, ותמרינן ביומא (דף סג.) מאן תנא מדות דאמר רבי יוסי בן יעקב ומ"מ הכי אמרינן דהא כדמייקינן בהך דר"א הגלילי, וי"ל דהכא דמדות דמזבח בלפון קאי כדבעינן בהך דר"א הגלילי, ומ"מ בלפון מן הדרום ה' אמות ומזבח ובכותל ההיכל לדרום ומקבר כוליה מזבח בדרום קאי, אבל הכא דקתני משון קימעא ליכא לפרושי הכי דמשון מכנגד הפתח דוקא קאמר ולעולם הוי בין המזבח לכותל ההיכל, דא"ל אמאי נקט קימעא אפילו טובא נמי יכול למשכו מכנגד הפתח דאכתי נשאר הרבה מן המזבח לקיומי ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח, אלא ודאי משון קימעא דקאמר משון מכנגד (הפתח) [המזבח] קאמר ולכך דוקא קימעא לפי שצריך לקרבו כל מה שיכול נגד חוץ שבין המזבח להיכל ולאולם כדי לקיים בין אהל [מועד] ומזבח, ואת"ל שאין להרחיקו מן הכותל כל כך מ"מ לא סגי בקימעא דכיון דאפתח קאי צריך שיהא משון מתחילת המזבח ה' אמות כשיעור הפתח: